

Зурната е нетемпериран музикален инструмент. Когато зурнаджиите свирят гамовидни пасажии, тоновете им звучат нетемперирано. За едни това е недостатък, за други – предимство, позволяващо на майстори свирачи да “изваждат повече тонове”.

Млад петрички зурнаджия, свирил известно време на кларинет, е правил неуспешни опити да темперира зурната, като я снабди с клапи, подобни на кларинет и обой. Негов възрастен колега от Разлог, работил в ансамбли за народни песни и танци, разказва как известни музиканти се опитвали безуспешно да съчетаят свирене на зурна и пиано, за да може зурната да свири по ноти: “Зурната няма ноти. Мъчия се много хора, Иван Кирев беше, други, оти няма... Те и гласеха долу строя, аз съм в тоалетната, оти силно свири. И Петко Радев. Тогаз се запознах с Петко. Чуха ме и викат: “Направи същото!”. Направих го. “Ела тука!” – и ме кара на пианото. Искан да направи ноти. И пита: “Как го зимаш тоя тон?” Викам – ей така. Викам им – Стефанов много отдавна е мислел да запише, ама не става нашето. На зурната не става. Щото зурната ако има ноти, а зурната няма ноти, гайдата има, кавала има... Тя ако има ноти, че се продава на магазина. Такъв инструмент, че само ако си майстор, ще направиш мелодия” [М.К., с. 27-28].

Противоположно е мнението на по-млад зурнаджия от Разлог, който свири на тънките петрички зурни. Когато пробива пръстовите отвори, той използва електронен клавишен инструмент, за да темперира строя на зурната: “Аз отварям дупките много точно и сверявам. Викам един племенник с йониката при мене и почвам да си права зурната – да я строя по йониката. (Как по йониката я строиш?) Ами на гласа. Понеже аз сос моо оркестър в Банско най-големата механа свириме. И като почнем двата оркестъра – кларнети, тромпети, акордьони – треба сичко да е точно. И да ми излизат сички мелодии, сички песни” [Б., с. 8].

В литературата определят звука и тембъра на зурната като много силен, пробивен, писклив, пронизителен, виещ, рязък. Зурнаджиите от Пиринския край имат в речника си част от тези епитети, характеризиращи звученето на зурната: малките зурни са “по-пискливи”, големите са “по-каба и не са толкова пронизителни”, “малките имат посилен звук”. Много повече са собствените термини от музикантския речник, с които се определя зурнаджийския тембър: *плътен*, *на дебело*, *тежък*, *мек* (при каба зурните), *остър* (при петричките зурни), *на плачене* (при турски и индийски стил), *силен и мощен*, *тънък*, *красив*, *меден*, *хубав*, *сладък*.

Чистото свирене във висок регистър изисква добре изработена и изправна *писка*: “Писката треба да е лека, за да качи горе” [АИФ, I № 100, с. 8].

Интонацията при свирене със зурната се контролира от комбинираната работа с устни, език, дишане, ръце, пръсти.

Умението на зурнаджията да вкарва по подходящ начин в корпуса на зурната въздух е важен елемент от свираческата музикална техника. Въздушната струя трябва да навлиза в инструмента равномерно – постоянно и с контролирана интензивност. Затова голяма част от обучението на младите зурнаджии е свързано със “зимането на въздуха” – усвояване правилна техника на дишане [С.К., 10/2001, с. 32]. Изпълнителското дишане при зурнаджиите се осъществява с техника на непрекъснато вдишване през носа и духане през инструмента.

Свирачи твърдят, че това, което отличава един музикант от друг, е *духа* – “самия въздух”, заедно с *устовката*, наречена още *абужировка*. Функциите на устата и